

En uke med vold 2012

Justisdepartementets voldsmåling 2012

Per Hellevik og Ole Kristian Hjemdal

Nasjonalt kunnskapssenter

om vold og traumatisk stress a/s

www.nkvts.no

"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"

Á "

Á

En uke med vold 2012

Justisdepartementets voldsmåling 2012

Per Hellevik og Ole Kristian Hjemdal

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) er et selskap under Unirand AS som er heleid av Universitetet i Oslo. NKVTS består av tidligere Psykososialt senter for flyktninger, Kompetansesenter for voldsofferarbeid, Nasjonalt ressurscenter for seksuelt misbrukte barn og deler av Kontoret for katastrofepsykiatri.

Formålet med senteret er:

Å utvikle, vedlikeholde og spre kompetanse og kunnskap som kan bidra til:

- Å redusere helsemessige og sosiale konsekvenser av vold og traumatisk stress
- Å forebygge vold og traumatisk stress

Senterets oppgaver er forskning, utviklingsarbeid, undervisning, formidling og veiledning.

Bak opprettelsen av senteret står: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Arbeidsdepartementet.

ISBN 978-82-8122-062-1 (pdf)

Forord

I Regjeringens Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012 heter det under tiltak nr. 5: Som et ledd i å synliggjøre vold i nære relasjoner og sette fokus på problematikken skal det gjennomføres en ny «voldsmåling» i 2012 etter mønster av målingene i 2003, 2005 og 2008. På samme måte som for de tidligere voldsmålingene ble oppdraget om å gjennomføre selve undersøkelsen gitt til Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress AS.

Voldsmålingen ble gjort i uke 38, den 17. til 24. september, 2012. Målingen ble denne gangen gjennomført som en web-basert undersøkelse, hvor de deltakende instansene logget seg inn i et elektronisk registreringsskjema. Til dette ble Norsk samfunnsvitenskapelig datatjenestes løsning, «NSD Websurvey» benyttet, og NSD var behjelpelig med tilrettelegging og gjennomføring av undersøkelsen.

Forsker Per Hellevik ved NKVTS har hatt et hovedansvar for praktisk gjennomføring av undersøkelsen, for analyse av data og rapportering av resultatene, mens seksjonsleder Ole Kristian Hjemdal har vært prosjektleder for denne, som for de tidligere målingene.

Innhold

Forord	3
Innhold	4
Tabelloversikt	5
Sammendrag	7
Summary	11
1 Innledning	14
1.1 Design og praktisk gjennomføring	14
1.2 Metodiske utfordringer	16
2 Utvalg og feilkilder	18
2.1 Responsrate	18
3 Registrerte saker	21
3.1 Saker og instanstype	21
3.2 Saker og geografi	23
4 Kontakt med hjelpeapparatet	26
4.1 Hvem tar kontakt?	26
4.2 Hvordan opprettes kontakt?	28
4.3 Tidligere kontakt?	30
4.4 Tidligere kontakt i måleuken?	33
5 De registrerte henvendelsene	38
5.1 Opplysninger om den utsatte	38
5.2 Når og hvor skjedde volden	41
5.3 Voldsutøveren	43
6 Barns kontakt med hjelpeapparatet.	47
6.1 Antall saker	47
6.2 Utsatte og utøvere	49
6.3 Kontakt med hjelpeapparatet	52
6.4 Barn og søsken av utsatte	54
Litteratur	56

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Instanser som hadde saker med vold i nære relasjoner i måleuken.	18
Tabell 2.2 Svarprosent fra målingen.....	19
Tabell 2.3 Svarprosent fordelt på fylke.	20
Tabell 3.1 Andel av registrerte saker fordelt på instanstype.....	21
Tabell 3.2 Gjennomsnittlig antall saker per instanstype.....	22
Tabell 3.3 Antallet henvendelser fordelt på helseregion og fylke og befolkningsgrunnlag.....	23
Tabell 3.4 Fylkesvis andel av sakene det arbeides med sammenholdt med andel av anmeldt voldskriminalitet.	21
Tabell 4.1 Hvem tok kontakt?	26
Tabell 4.2 Hvem tok kontakt – Instanstype.	27
Tabell 4.3 Fordeling ulike kontaktformer	28
Tabell 4.4 Hvem tok kontakt – kontaktform.....	29
Tabell 4.5 Kontaktform for ulike instanser.....	30
Tabell 4.6 Instanstype og tidligere kontakt.....	31
Tabell 4.7 Registrert eller ny bruker. Hvem tok kontakt?	31
Tabell 4.8 Voldsutsattes kjønn og tidligere kontakt.	32
Tabell 4.9 Type vold og tidligere kontakt.....	32
Tabell 4.10 Kontakt med instansen tidligere i måleuken.....	33
Tabell 4.11 Kontakt med instansen tidligere i uken – registrert eller ny bruker.....	33
Tabell 4.12 Henvendelser der den utsatte også har vært i kontakt med én eller flere andre instanser.....	34
Tabell 4.13 Gjennomsnittlig tall på kontakter med andre instanser i hver sak for de ulike instanstypene.	35
Tabell 4.14 Henvisninger fra andre instanser.	35
Tabell 4.15 Henvisninger til andre instanser.	36
Tabell 5.1 Voldsutsatt – kjønn og alder.....	38
Tabell 5.2 Voldstyper og voldsutsattes kjønn.....	39
Tabell 5.3 Den voldsutsattes kjønn og type instans.....	39
Tabell 5.4 Voldstyper og alder.	40
Tabell 5.5 Henvendelser som gjelder vold i eget hjem.....	41
Tabell 5.6 Andre arenaer for vold.....	42
Tabell 5.7 Når skjedde volden/truslene sist gang.	42
Tabell 5.8 Hvem er voldsutøveren? Kjønn hos voldsutøver.....	43

Tabell 5.9 Voldsutøver(ne) – kjønn og alder.....	44
Tabell 5.10 Tilknytning til voldsutøver, voldsutsattes kjønn og alder. Kvinne.....	44
Tabell 5.11 Tilknytning til voldsutøver, voldsutsattes kjønn og alder. Mann	45
Tabell 5.12 Henvendelser der personen har opplevd lignende vold fra samme voldsutøver tidligere.....	46
Tabell 6.1 Har barnet vært vitne til overgrep eller selv direkte utsatt?.....	47
Tabell 6.2 Barn med egne saker registrert i hjelpeapparatet.....	48
Tabell 6.3 De utsatte barnas alder og kjønn	49
Tabell 6.4 Typer av vold som barna var utsatt for.....	49
Tabell 6.5 Prosentandeler av jenter og gutter utsatt for bestemte typer av vold.....	50
Tabell 6.6 Voldsutøverenes kjønn.....	50
Tabell 6.7 Antallet utøvere i de ulike aldersgruppene.....	51
Tabell 6.8 Utsatt for liknende vold tidligere fra same overgriper	51
Tabell 6.9 Hvor fant volden sted?	52
Tabell 6.10 Hvem tok kontakt?	52
Tabell 6.11 Den utsattes kontakt med andre instanser	53
Tabell 6.12 Har den utsatte barn/søsken under 18 år?.....	54

Sammendrag

«En uke med vold» gjennomføres av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress AS på oppdrag av Justis- og beredskapsdepartementet. Målingen skal gi en oversikt over saker som involverer vold mellom partnere eller andre familiemedlemmer, som hjelpeapparatet i Norge jobber med en gitt uke. Denne målingen er den fjerde i sitt slag. Tidligere målinger har blitt gjennomført i 2003, 2005 og 2008. Målingen er ikke en måling av forekomsten av vold i nære relasjoner i Norge, men en måling av antallet saker som hjelpeapparatet stilles overfor i løpet av en gitt uke. Resultatene kan derfor ikke brukes til å si noe om hvor mange som utsettes for vold i nære relasjoner, men gir oss viktige indikatorer på situasjonen rundt omkring i landets instanser som daglig møter utfordringer knyttet til vold i nære relasjoner. Ved å gjennomføre målingen gjentatte ganger kan vi sammenligne tallene med tidligere målinger og dermed observere eventuelle trender og tendenser.

I de foregående målingene omfattet undersøkelsen et utvalg av landets barnevernstjenester og sosialkontor. I årets måling gikk vi svært bredt ut og inviterte 972 instanser til å delta i voldsmålingen. Instansene omfattet alle landets krisesentre, politidistrikt, familierådgivningskontor, rådgivningskontor for kriminalitetsofre, overgrepsmottak ved legevakter, vern for eldre-kontor, barnverntjenester og barnevernvakter, og sosialkontor (NAV).

Deltakelse i målingen var frivillig og 275 av de 972 instansene valgte å delta. Av de 275 instansene vi fikk svar fra var det 227 som oppga at de hadde arbeidet med saker med vold i nære relasjoner i løpet av måleuken, mens 48 instanser oppga at de ikke hadde hatt noen slike saker. Dette resulterte i et datagrunnlag med 2128 antall registrerte saker.

Siden dette er en måling av antallet saker som hjelpeapparatet jobber med igjennom måleuken, og ikke en måling av forekomst, sier tallene mer om instansenes arbeid med slike saker, enn de sier om endringer i vold. Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser, hvor det stilles spørsmål om befolkningen har vært utsatt for vold, tyder på at voldsforekomsten har holdt seg stabil de siste 25 årene¹. Eventuelle

¹ <http://www.ssb.no/emner/03/05/vold/>

endringer vi viser til i denne målingen sammenlignet med tidligere målinger, må derfor antas å vise endringer i arbeidet og holdningene til denne problematikken, snarere enn at voldsbildet i seg selv har endret seg. Dette er et viktig mål som gir oss indikatorer på for eksempel økt tillit til hjelpeapparatet, endrede holdninger til varsling om vold, endringer i arbeidet med vold, og økt kunnskap om vold blant landets instanser.

«En uke med vold» gir også et bilde av omfanget av arbeid som involverer vold i nære relasjoner. Dette synliggjør tids- og ressursbruken som går med til arbeidet med denne problematikken og er med på å illustrere hvor problematikken er mest aktuell. I årets måling har vi inkludert en rekke instanser, som har ulike erfaringer med arbeidet med vold i nære relasjoner.

Oppsummering av resultater

275 instanser har deltatt i årets måling. Dette er en økning fra målingen i 2008 da 230 instanser deltok. Totalt var 972 instanser inviterte til å delta i årets måling, noe som gir en svarprosent på 28,3 prosent. Svært lav responsrate fra NAV-kontorene og lav responsrate fra barneverntjenesten er hovedårsak til den lave responsraten.

Til tross for lav responsrate fra barnevernskontorene/barnevernvaktene er antallet deltakende kontor lang høyere enn tidligere. I 2008 deltok 45 barnevernskontor mens i årets måling har 124 barnevernskontor deltatt.

Til sammen 2128 saker med vold i nære relasjoner ble registrert i løpet av måleuken. I 2008 var antallet saker 1357. Ser man antallet registrerte saker opp mot antallet deltakende instanser har det vært en økning siden 2008. Ved forrige måling registrerte hver instans i gjennomsnitt 5,9 saker. I årets måling har hver instans registrert i gjennomsnitt 7,74 saker. Det er en økning på 31 prosent.

Politiet og kritesentrene er de instansene som har registrert flest saker gjennom måleuken. De har også gjennomsnittlig høyest antall saker per instans. NAV er den instansen som har registrert færrest saker. Dette er samme resultat som i 2008.

Helseregion Sør har registrert langt flere saker enn forventet ut fra befolkningsgrunnlaget. Samtidig har Helseregion Vest registrert langt færre saker enn forventet. For de andre helseregionene er antallet registrerte saker stort sett i samsvar med befolkningsgrunnlaget. At Helseregion Sør registrerer flere saker, mens Helseregion Vest registrerer færre saker, er samme resultat som ved målingen i 2008.

I motsetning til tidligere målinger er det ikke lenger kontakt fra den voldsutsatte selv som fører til flertallet av registrerte saker. Henvisning fra andre instanser er nå årsaken til registrering av den største andelen saker. I 34 prosent av sakene har den voldsutsatte selv tatt kontakt mens over 41 prosent av sakene er henvist fra en annen instans.

Henvisning av saker mellom instansene har økt kraftig sammenlignet med forrige måling. I 2008 var 22 prosent av sakene henvist fra en annen instans.

Det har vært en økning i antallet voldssaker der den voldsutsatte er mann/gutt. I årets måling er den voldsutsatte mann/gutt i nesten 25 prosent av de registrerte sakene. I 2008 gjaldt dette 17 prosent av de registrerte sakene. Et høyere antall saker med gutter i alderen 14 år eller lavere, er årsaken til denne økningen. Dette må ses i sammenheng med den økte andelen deltakende barnevernkontor.

Krisesentrene har en høyere andel saker der den voldsutsatte er mann sammenlignet med tidligere målinger. I 2010 ble det lovpålagt at kommunene skulle ha krisesentertilbud også til menn. Dette ser ut til å ha økt andelen menn som søker hjelp hos krisesentrene.

Summary

The project "A week of violence" is carried out by the Norwegian Center for Violence and Traumatic Stress Studies commissioned by the Ministry of Justice and Public Security. The survey is intended to provide an overview of cases involving family violence that assistance agencies in Norway are working on a given week. This survey is the fourth of its kind. Previous surveys have been conducted in 2003, 2005 and 2008. The survey does not measure the incidence of family violence in Norway, but is a measure of the number of cases that assistance agencies face in the course of a given week. The results can therefore not be used to say anything the prevalence of family violence, but give us important indicators on the situation in the assistance services around the country that daily encounter challenges associated with family violence. Conducting the survey repeatedly enables us to compare figures with previous surveys and thus observe any trends and tendencies.

In previous surveys, the survey included a selection of the country's child welfare and social services. In this year's survey, we invited 972 services to participate in the violence survey. All shelters, police districts, family counseling offices, advisory offices for crime victims, abuse centers at emergency medical services, elder protection services, child protection services and social services (NAV).

Since this is a measure of the number of cases that assistance agencies are working on during the survey week, and not a measure of prevalence, numbers say more about the agencies' work with these matters, than they say about changes in family violence. Statistics Norway's living conditions research, where questions are posed about exposure to violence, suggests that the violence incidence has remained stable over the past 25 years. Any changes we refer to in this survey compared to previous surveys, must, therefore, be assumed to reflect changes in the work and attitudes towards this issue, rather than that the amount of violence has changed. This is an important measure that gives us indicators such as increased confidence in the agencies, changing attitudes to reporting violence, changes to the work on violence, and increased knowledge about family violence among the country's authorities.

«A week of violence "also highlights time and resources spent on working on family violence and helps illustrate where the most topical issues are.

Summary of results

Participation in the survey was voluntary and 275 of the 972 services chose to participate, giving a response rate of 28.3 percent. A very low response rate from NAV offices and a low response rate from the child welfare services are the main reason for the low response rate. 227 of the agencies reported that they had worked on cases involving family violence during the survey week, while 48 agencies reported that they had not had any such cases.

Despite the low response rate from child welfare services, the number of participating offices was higher than before. In 2008 45 child welfare offices participated while in this year's survey 124 child welfare offices participated.

A total of 2128 cases involving family violence were recorded during the survey week. In 2008, the number of cases was 1357. If one compares the number of registered cases with the number of participating offices, there has been an increase since 2008. In the last survey on average 5.9 cases per office were reported. In this year's survey average of 7.74 per office was registered. That's an increase of 31 percent.

Police and shelters have registered the highest number of cases through the survey week. They also have the highest average number of cases per instance. NAV has registered fewest cases. This is the same result as in 2008. Health Region South has recorded far more cases than expected based on the population. At the same time Health Region West has recorded far fewer cases than expected. For the other health regions, the number of registered cases is largely consistent with the population base. This is the same pattern as in 2008.

Referrals of cases between authorities have greatly increased compared to the previous survey and referrals from other agencies are now the cause of registering of the largest proportion of cases. In 34 percent of the cases, the victim has contacted the authority him/herself while more than 41 percent of the cases are referred from another authority. In 2008 it was the victim that had contacted the service in a majority of the cases and only 22 percent of the cases were referred from another authority.

There has been an increase in the number of cases in which the victim is male. In this year's survey the victim is a man/boy in nearly 25 percent of the registered cases. In 2008, this applied to 17 per cent of the cases. A higher number of cases involving boys aged 14 years or below is the cause of this increase. This should be seen in context with the increased proportion of participating child welfare offices.

Also the shelters have a higher proportion of cases in which the violence-prone is a male compared to previous surveys. In 2010, it was required by law that municipalities should have shelters also for men. This seems to have increased the proportion of men seeking help at shelters.

1 Innledning

1.1 Design og praktisk gjennomføring

Samarbeidspartnere

I «En uke med vold – 2012» ble datainnhenting for første gang gjennomført elektronisk. NKVTS har i samarbeid med Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD) utviklet en elektronisk utgave av spørreskjemaet som ble brukt i 2008. Ved å benytte samme spørsmål som i 2008 kan vi sammenligne dataene fra forrige måling med data fra årets måling. Dette må likevel gjøres med en viss forsiktighet i og med at datainnsamlingen i 2008 ble gjennomført ved at instansene besvarte undersøkelsen på papir. Spørreskjemaet som ble brukt i 2008 var igjen basert på skjema fra undersøkelsene gjort i 2003 og 2005. NSDs web-skjemaløsning «NSD Websurvey» er et verktøy for innsamling av data over internett. Tjenesten gjør det mulig for forsker(e) å sette opp selvdefinerte spørreskjemaer med flere typer variabler og data, som så kan besvares av deltakere med tilgang til skjemaet.

Instansene

I denne målingen sendte vi ut invitasjon til følgende instanser: alle landets politidistrikt, alle krisesentrene, alle familierådgivningskontorene, alle barneverntjenestekontor/barnevernvakter, alle NAV-kontor, alle Vern for eldre-kontor, alle Rådgivningskontor for kriminalitetsofre, og alle overgrepsmottak ved legevaktene. Til sammen ble det sendt ut 1153 invitasjoner og påfølgende tilgangskoder. Etter diverse korrigeringer som følge av feil adresser, interkommunale samarbeidsløsninger, eller felles registre etc., ble det til slutt registrert 972 inviterte instanser. Dette er en kraftig økning sammenlignet med tidligere målinger. I 2003 ble 274 instanser invitert til å delta, i 2005 ble 315 instanser inviterte og i 2008 ble 334 invitert. Den store økningen i antall invitasjoner økte muligheten for mer data, men kompliserte samtidig andre sider ved målingen som purremuligheter og oppfølging av individuelle instanser.

Tidspunkt for måleuken

Målingen ble gjennomført i uke 38, 17.-24. september. Dette var nært opp til måletidspunkt i 2008 som var 18. – 26. september. Frist for registrering av saker var 19. oktober. Instansene hadde altså over en måned på seg til å registrere dataene i web-skjemaet. Vi benyttet såpass lang tidsfrist fordi flere an instansene registrerte sakene sine først på papir og overførte dem til web-skjema etter hvert. Spesielt i instanser der flere saksbehandlere skulle registrere saker ble denne løsningen benyttet. Det var derfor viktig at instansene fikk mulighet til å samle inn alle skjemaer før registreringen ble lukket.

Rekruttering

Basert på adresseinformasjon fra instansenes hjemmesider og adresselister brukt i de tidligere voldsmålingene, sendte vi ut informasjonsbrev til alle de 972 deltakende instansene. Brevet inneholdt informasjon om bakgrunnen for målingen, oppsummerte resultater fra målingen som ble gjennomført i 2008, informasjon om årets måling, og kopi av registreringsskjemaet som skulle benyttes. Hver enkelt instans ble bedt om å bekrefte deltakelse og registrert e-postadresse. I tillegg ble det satt opp et forespeilet tidsskjema. Informasjonsbrevet ble sendt ut 23. august.

Bekreftelse på deltakelse

Svært få av de inviterte instansene valgte å gi bekreftelse på deltakelse. Dette innebar at vi hadde liten oversikt over hvilke instanser som ønsket å delta, og i tillegg manglet vi tilbakemelding på hvorvidt e-postadressene vi skulle benytte var korrekte. Vi valgte derfor å sende ut innloggingskode til alle e-postadressene vi hadde registrert. Dette førte til at flere av instansene som ikke hadde gitt bekreftelse på deltakelse likevel deltok i registreringen.

Registrering

Hver enkelt deltakende instans ble tildelt et unikt ID-nummer og fikk tilknyttet en innloggingskode til dette. Ved registrering av saker måtte de benytte seg av denne innloggingskoden for å få tilgang til web-skjemaet. Innloggingskodene ble utsendt av NSD sammen med generell informasjon om registreringen. I tillegg var det instruks om utfylling tilknyttet hvert enkelt spørsmål i web-skjemaet.

Web-skjemaet var en direkte kopi av registreringskjemaet som ble brukt i 2008. Dette gjorde at de instansene som hadde deltatt ved forrige måling i stor grad registrerte henvendelser uten problemer. Eventuelle problemer ble løst ved at instansen tok kontakt med forskerne som så kunne veilede dem i registreringen.

Vold i nære relasjoner ble i målingen definert på følgende måte: «Vold i nære relasjoner omfatter all fysisk (inkludert seksuelle overgrep/voldtekt) og psykisk vold og trusler mellom nåværende og tidligere partnere (også kjærester) eller andre familiemedlemmer. Alle saker som falt inn under denne definisjonen som instansene jobbet med i løpet av måleuken skulle registreres. Dette inkluderte både nye saker og allerede opprettede saker.

Oppfølging

I voldsmålingen i 2005 ble det gjennomført en omfattende oppringingsrunde som økte svarprosenten kraftig. I 2008 valgte man kun å purre på utvalgte instanser. I årets måling var det ikke mulig å gjennomføre ringerunde grunnet det høye antallet forespurte instanser. Det var likevel et omfattende oppfølgingsarbeid tilknyttet registreringen da flere av instansene hadde problemer med å finne de tilsendte innloggingskodene. Flere av de registrerte e-postadressene var til det generelle postmottaket hos kommunen/instansen, noe som førte til at en del av innloggingskodene ble viderefremidlet til feil person eller ikke ble viderefremidlet i det hele tatt.

Analyse

En av fordelene ved å gjennomføre registreringen elektronisk var at datafilene ble generert automatisk og kunne oversendes til NKVTS så raskt registreringen var avsluttet. Dette sparte oss for mye arbeid, og minsket samtidig sannsynligheten for at menneskelige feil skulle påvirke datakvaliteten. Alle analyser er foretatt ved hjelp av statistikkprogrammet SPSS, versjon 19.

1.2 Metodiske utfordringer

Det var noen utfordringer tilknyttet innsamlingen av data i «En uke med vold – 2012». Utfordringene knyttet seg i stor grad til den kraftige økningen i antallet inviterte instanser. Forespørsel om deltakelse ble i de fleste tilfellene sendt uten at

instansene på forhånd hadde fått en avklaring fra sin overordnede ledelse. I tillegg var det vanskelig å nå alle instansene på grunn av manglende adresseinformasjon, både med vanlig post og elektronisk post. En del av informasjonsbrevene og e-postene ble sendt til sentraliserte postmottak (for eksempel kommunale postmottak eller NAVs fellesmottak for elektroniske henvendelser) som så skulle videreformidle dette til relevant instans. Dette fungerte i varierende grad.

Videre var det vanskeligheter med utsendingen av innloggingskodene som hver enkelt instans skulle benytte for å registrere saker. Spesielt i de tilfellene der vi kun hadde et sentralt postmottak å sende kodene til førte dette til komplikasjoner. E-post «forsvant» eller ble videresendt til feil mottaker(e). Noen instanser måtte få tilsendt innloggingskoder opptil flere ganger. Dette førte sannsynligvis til at noen av instansene aldri mottok tilgang til registreringskjemaet.

Flere instanser valgte i tillegg å ikke delta. Dette kan ha flere årsaker. Noen av instansene jobber svært sjeldent med saker som involverer vold i nære relasjoner. Disse instansene kan ha valgt å ikke delta fordi de så målingen som lite relevant for deres arbeid. Vi fikk også tilbakemelding fra instanser om manglende tid og manglende ressurser.

Det var også noen utfordringer med selve registreringen av saker. Vi har i etterkant sett at noen av spørsmålene var ordlagt på en vanskelig måte og/eller manglet nok tilleggsinformasjon til å være tilstrekkelig forståelige. Dette har ført til noen feilregistreringer i skjemaet (for eksempel varierende bruk av kjønn på samme voldsutsatte).

Det var vanskelig for noen instanser at de kun fikk tilsendt én innloggingskode. Dette innebar at bare én person kunne registrere saker på et gitt tidspunkt. Flere av instansene løste dette ved å delegere ansvaret for registrering til én person, men dette fungerte ikke alltid optimalt. I tillegg var det vanskelig å bruke et elektronisk registreringskjema for noen av deltagerne. Større grad av brukervennlighet i sammenheng med varierende teknisk kompetanse må vektlegges i fremtidige målinger.

2 Utvalg og feilkilder

2.1 Responstrate

I «En uke med vold – 2012» sendte vi ut invitasjon til tilsammen 972 instanser, over en tredobling av antallet instanser sammenlignet med målingen i 2008. Tilsammen 275 instanser deltok i registreringen, noe som gav en responstrate på 28,3 prosent. Spesielt NAV og barneverntjenesten unnlot å delta i målingen. Disse instansene var vanskeligst å nå da et stort antall av dem benyttet seg av kommunale postmottak eller NAVs sentraliserte postløsning. Vi mistenker at en stor andel av invitasjonene som ble sendt ut til barneverntjenestene og NAV-kontorene aldri kom frem til korrekt instans/person.

I likhet med målingen i 2008 var det flere instanser som unnlot å gi tilbakemelding vedrørende deltakelse. Dette gjorde det vanskelig å avklare om manglende registrering innebar at instansene ikke hadde hatt noen saker med vold i nære relasjoner eller om de rett og slett ikke deltok i målingen. Manglende tilbakemelding ble registrert som «ikke deltakende».

Tabell 2.1 Instanser som hadde saker med vold i nære relasjoner i måleuken.

	Antall	Prosent
Ja	227	23,4
Nei	48	4,9
Ikke svart	697	71,7
Total	972	100

Tabellen viser hvor mange instanser som registrerte om de hadde saker som involverte vold i nære relasjoner i løpet av måleuken, og hvor mange instanser som ikke svarte i det hele tatt. Noen av instansene valgte å levere registrerte skjemaer på papir eller gjennom e-post. I disse tilfellene registrerte vi dataene manuelt her på NKVTS. Det er en vesentlig lavere svarprosent i år enn i 2008, da 69 prosent av

instansene som ble kontaktet sendte inn svar. Det var likevel et større antall instanser som deltok denne gangen, 275 mot den gang 230. Årsaken til den lavere svarprosenten, men større antallet denne gangen, er at mens vi de tidligere årene bare tok med barnevernstjenester og sosialkontor i fire kommuner i hvert fylke, ble alle landets kommuner inkludert denne gangen. Som det fremgår av nedenstående tabell var svarprosenten for barneverntjenestene og særlig sosialkontorene lav, hvilket trekker svarprosenten som helhet ned.

Tabell 2.2 Svarprosent fordelt på instanstype.

	Forespurte instanser	Svar fra	Ikke svart	Andel som deltok
	Antall	Antall	Antall	Prosent
Politidistrikt	27	24	3	88,9
Krisesenter	48	37	11	77,1
Familierådgivnings- kontor	58	43	15	74,1
Barneverntjeneste/ barnevernvakt	361	124	237	34,3
NAV-kontor	430	28	402	6,5
Vern for eldre-kontor	2	2	0	100
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	14	8	6	57,1
Overgrepsmottak ved legevakt	31	9	22	29,0
Annet	1	0	1	0
Total	972	275	697	28,3

Sammenliknet med 2008 var svarprosentene for alle instanstypene, bortsett fra Vern for eldre og politiet, lavere i årets måling. Det er antakeligvis flere årsaker til dette. En årsak var at i 2008 var det flere instanser som ikke hadde registrert saker som svarte, og som dermed trakk opp svarprosenten. At undersøkelsen denne gangen ble gjennomført som en webundersøkelse kan også ha hatt betydning. Vi tror neppe at den lavere svarprosenten kan tolkes som at det er mindre fokus på vold i nære relasjoner nå enn i 2008. Også for krisesentrene har svarprosenten gått ned, fra 92 prosent i 2008 til 77 prosent i år. At krisesentrene skulle ha mindre fokus på problematikken i år enn tidligere, er lite trolig.

Tabell 2.3 Svarprosent fordelt på fylke.

Fylke	Svar fra	Ikke svart	Andel som deltok	
	Antall	Antall	Prosent	
Østfold	47	15	32	31,9
Akershus	62	31	31	50,0
Oslo	22	15	7	68,2
Hedmark	51	16	65	31,4
Oppland	54	13	41	24,1
Buskerud	55	25	30	45,5
Vestfold	37	10	27	27,0
Telemark	42	14	28	33,3
Aust-Agder	30	4	26	13,3
Vest-Agder	31	11	20	35,5
Rogaland	66	17	49	25,8
Hordaland	75	17	58	22,7
Sogn og Fjordane	50	13	37	26,0
Møre og Romsdal	74	19	55	25,7
Sør-Trøndelag	41	7	34	17,1
Nord-Trøndelag	42	8	34	19,0
Nordland	89	18	71	20,2
Troms	55	14	41	25,5
Finnmark	49	8	41	16,3
Total	972	275	697	28,3

Ser vi på responsrate i sammenheng med fylkesinndelingen ser vi at instansene i området Oslo og Akershus i størst grad deltok i målingen. Samtidig er det en tendens at responsraten synker i takt med geografisk avstand fra Oslo/Akershus.

At flere av de deltakende instansene er lokalisert i området Oslo/Akershus påvirker den geografiske fordelingen av responsraten. I en del av de mindre kommunene var det kun NAV-kontor og/eller barnevernskantor som kunne delta.

Ved fremtidige målinger anbefales det at oppfordring til deltakelse kommer fra sentralt hold før invitasjoner sendes ut. I årets måling ble dette gjennomført hos politiet. Familie- og voldskoordinatorene ved hvert politidistrikt fikk spesifikt ansvar for rapporteringen. Dette var i stor grad vellykket. Et lignende tiltak burde gjennomføres hos NAV, overgrepsmottakene og de ulike barneverntjenestene ved neste måling.

3 Registrerte saker

Til tross for en lav andel deltakende instanser ble det registrert mer data i årets måling enn noen gang tidligere. I løpet av måleuken ble det registrert 2128 saker som involverte vold i nære relasjoner, mot 1357 i 2008. Dette gir oss et godt grunnlag til å analysere tilstanden hos de deltakende instansene og sammenligne med tidligere målinger.

3.1 Saker og instanstype

Tabell 3.1 Andel av registrerte saker fordelt på instanstype.

	Antall instanser	Antall saker	Prosentandel av sakene
Politidistrikt	24	398	18,7
Krisesenter	37	658	30,9
Familierådgivningskontor	43	292	13,7
Barneverntjeneste/Barnevernvakt	124	679	31,9
NAV-kontor	28	33	1,6
Vern for eldre-kontor	2	19	0,9
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	8	23	1,1
Overgrepsmottak ved legevakt	9	26	1,2
Total	275	2128	100

Tabellen viser fordelingen av saker mellom de deltakende instanstypene. Totalt har 275 instanser rapportert tilbake til oss gjennom måleuken, men 48 av disse opplyste at de ikke har hatt noen saker med vold i nære relasjoner i løpet av måleuken. 227 av de deltakende instansene har altså registrert tilsammen 2128 saker.

Sammenlignet med målingen gjennomført i 2008 er andelen registrerte saker per instanstype noe endret. Krisesentrene registrerte 38 prosent av sakene i 2008 mens familievernkontorene registrerte 26 prosent av sakene. Barnevernet stod for 12

prosent av sakene i 2008. På grunn av økt antall barnevernkontor i årets måling har følgelig andelen saker fra denne instanstypen økt.

Krisesentrene og barneverntjenesten har registrert klart flest saker med henholdsvis 30,9 prosent og 31,9 prosent av datamaterialet. Det er viktig å merke seg at selv om krisesentrene og barneverntjenesten har registrert tilnærmet likt antall saker så er antallet instanser innen de to instanstypene svært ulikt. Mens 124 barnevernkontor har registrert tilsammen 679 saker har til sammenligning kun 37 krisesenter registrert hele 658 saker.

Tabell 3.2 Gjennomsnittlig antall saker per instans.

	Antall
Politidistrikt	16,5
Krisesenter	17,7
Familierådgivningskontor	6,7
Barneverntjeneste/Barnevernvakt	5,4
NAV-kontor	1,1
Vern for eldre-kontor	9,5
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	2,8
Overgrepsmottak ved legevakt	2,8
Total	7,74

Gjennomsnittlig antall saker per instans har økt for alle typer instanser i forhold til målingen i 2008. Totalt sett har gjennomsnittlig antall saker økt fra 5,90 i 2008 til 7,74 i 2012, en økning på 31 prosent. Størst er økningen for politidistriktene, der gjennomsnittlig antall saker har gått fra 9,5 i 2008 til 16,6 i 2012. Også krisesentrene har hatt en markant økning fra 11,0 antall saker i 2008 til 17,7 i 2012. Hos barneverntjenesten ser vi også en økning i gjennomsnittlig antall saker, fra 3,6 i 2008 til 5,4 i årets måling.

Instansene med lavest antall saker gjennom måleuken er rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK), overgrepsmottakene og NAV-kontorene. Antall saker hos RKKene har hatt en svak økning (fra 2,4 til 2,9) siden forrige måling. Overgrepsmottakene har gått opp fra 1,8 til 2,9. NAV-kontorene har registrert i gjennomsnitt 1,2 saker i år, en økning fra 0,3 saker i 2008. Det lave antallet registrerte saker fra NAV-kontorene kan være en indikasjon på hvorfor så få av dem valgte å delta i målingen. Et lavt antall saker som involverer vold i nære relasjoner kan ha ført til at noen av kontorene har vurdert målingen som lite relevant. Noen av

NAV-kontorene som opplyste at de ikke ønsket å delta, forklarte samtidig at de så målingen som lite relevant.

3.2 Saker og geografi

Tabell 3.3 Antallet henvendelser fordelt på helseregion og fylke i forhold til befolkningsgrunnlag.

	(N=2128)	Prosent av sakene	Prosent av befolkningen	Differanse saker/ befolkningsgrunnlag
Finnmark	50	2,3	1,5	+0,8
Nordland	83	3,9	4,8	-0,9
Troms	89	4,2	3,2	+1,0
Helseregion Nord	222	10,4	9,5	+0,9
Møre og Romsdal	140	6,6	5,1	+1,5
Nord-Trøndelag	74	3,5	2,7	+0,8
Sør-Trøndelag	73	3,4	6,0	-2,6
Helseregion Midt	287	13,5	13,8	-0,3
Aust-Agder	49	2,3	2,2	+0,1
Buskerud	160	7,5	5,3	+2,2
Telemark	36	1,7	3,4	-1,7
Vest-Agder	173	8,1	3,5	+4,6
Vestfold	107	5,0	4,7	+0,3
Helseregion Sør	525	24,6	19,1	+5,5
Hordaland	150	7,0	9,8	-2,8
Rogaland	165	7,8	8,9	-1,1
Sogn og Fjordane	22	1,0	2,2	-1,2
Helseregion Vest	337	15,8	20,9	-5,1
Akershus	192	9,0	11,2	-2,2
Hedmark	87	4,1	3,9	+0,2
Oppland	47	2,2	3,8	-1,6
Oslo	287	13,5	12,3	+1,2
Østfold	144	6,8	5,6	+1,2
Helseregion Øst	757	35,6	36,8	-1,2
Total	2128	100	100	0

I tabellen over er det to av helseregionene som utpeker seg. Helseregion Sør står for den største andelen av voldssaker sett i forhold til befolkningsgrunnlaget mens

helseregion Vest har det laveste antallet saker. Den samme tendensen så vi ved forrige måling. I Helseregion Sør er det Vest-Agder som står for det klart største antallet voldssaker. Dette så vi i 2005, 2008 og nå i 2012.

I likhet med forrige måling er Rogaland og Hordaland med på å trekke antallet voldssaker ned, men i tillegg til dette har Sogn og Fjordane gått fra å trekke antallet henvendelser opp i 2008, til å nå trekke det ytterligere ned. I motsetning til målingen i 2008 er likevel fordelingen av saker i resten av landet mer i tråd med befolkningsgrunlaget denne gangen.

Den regionale og fylkesvise fordelingen av saker samsvarer i stor grad med den tilsvarende geografiske fordelingen av anmeldte voldssaker.

Tabell 3.4 Fylkesvis andel av sakene det arbeides med sammenholdt med andel av anmeldt voldskriminalitet

Fylke	Andel av sakene	Andel av anmeldt voldskriminalitet	Avvik
Sogn og Fjordane	1,0	1,3	-0,3
Telemark	1,7	4,1	-2,4
Oppland	2,2	2,7	-0,5
Finmark	2,3	2,7	-0,4
Aust-Agder	2,3	2,5	-0,3
Sør-Trøndelag	3,4	5,2	-1,8
Nord-Trøndelag	3,5	2,5	1
Nordland	3,9	5,4	-1,5
Hedmark	4,1	3,2	0,9
Troms	4,2	3,9	0,3
Vestfold	5,0	5,5	-0,5
Møre og Romsdal	6,6	3,8	2,8
Østfold	6,8	5,4	1,4
Hordaland	7,0	9,2	-2,2
Buskerud	7,5	5,1	2,4
Rogaland	7,8	8,6	-0,8
Vest-Agder	8,1	4,1	4
Akershus	9,0	9,1	-0,1
Oslo	13,5	15,6	-2,1

De største avvikene finner vi i Vest Agder, som har rapportert 8,1 prosent av sakene, men som bare står for 4,1 prosent av den anmeldte voldskriminaliteten, i Møre og Romsdal, som har 6,6 prosent av sakene mot 3,8 prosent av anmeldelsene, og i Buskerud som har rapportert 7,5 prosent av sakene, mot 5,1 prosent av voldskriminaliteten. På den andre siden Oslo for 15,6 prosent av anmeldelsene, men bare 13,5 prosent av sakene, og Hordaland for 9,2 prosent av anmeldt voldskriminalitet, men har bare registrert 7 prosent av sakene.

4 Kontakt med hjelpeapparatet

Hvordan sakene kom inn til de ulike instansene er en sentral del av «En uke med vold»-målingen. Informasjon om dette gir viktige indikasjoner på hvor tilgjengelig instansene er for sine brukere, hvor aktive de er til selv å avdekke vold, og i hvilken grad de blir brukt av andre instanser.

4.1 Hvem tar kontakt?

Tabell 4.1 Hvem tok kontakt?

	Antall	Prosent
Den voldsutsatte kontaktet oss	711	33,9
Vi kontaktet den voldsutsatte	61	2,9
Annen faginstans kontaktet oss	875	41,7
Voldsutøver(ne) kontaktet oss	83	4,0
Andre kontaktet oss	367	17,5
Total	2097	100

I likhet med målingen i 2008 opprettes en stor andel av sakene ved at voldsutsatte selv tar kontakt med hjelpeapparatet. Andelen av saker der voldsutsatte selv tar kontakt var 55 prosent i 2008 mens i år er andelen ca. 34 prosent. Det har altså vært en nedgang på over 20 prosent i andelen av saker som igangsettes ved at den voldsutsatte selv tar kontakt med hjelpeapparatet. Mye av dette må sees i sammenheng med den sterke økningen i andelen av saker som er henvist fra en annen faginstans. I 2008 var andelen saker som ble henvist fra andre faginstanser 23 prosent mens den i årets måling er over 41 prosent.

I likhet med tidligere målinger er det fremdeles et fåtall av sakene der hjelpeapparatet selv tar kontakt med den voldsutsatte. I kun 2,9 prosent av de registrerte sakene er dette tilfellet. Det har likevel vært en økning fra 2008. Da tok hjelpeapparatet kontakt i kun 1 prosent av sakene. Samtidig ser vi en nedgang andelen i saker der voldsutøver tar kontakt med hjelpeapparatet. I 2008 skjedde dette i 6 prosent av sakene mens det i år skjer i omlag 4 prosent av sakene.

Tabell 4.2 Hvem tok kontakt – Instanstype.

Instans	Voldsutsatt		Vi tok kontakt		Annen faginstans		Voldsutøver		Andre	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Politidistrikt	190	48,5	27	6,9	103	26,3	7	1,8	65	16,6
Krisesenter	244	37,8	11	1,7	287	44,4	5	0,8	99	15,3
Familierådgivningskontor	148	51,4	1	0,3	49	17,0	56	19,4	34	11,8
Barneverntjeneste/ barnevernvakt	75	11,2	21	3,1	411	61,2	12	1,8	153	22,8
NAV-kontor	13	40,6	1	3,1	11	34,4	3	9,4	4	12,5
Vern for eldre-kontor	10	55,6	-	-	2	11,1	-	-	6	33,3
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	17	73,9	-	-	4	17,4	-	-	2	8,7
Overgrepsmottak ved legevakt	14	53,8	-	-	8	30,8	-	-	4	15,4

De fleste instanstypene har en høy andel saker der voldsutsatte selv har tatt kontakt. Unntaket er barnverntjenestene der dette er tilfellet i kun 11,5 prosent av sakene. Dette er naturlig da barn i liten grad har mulighet til å varsle hjelpeapparatet på egen hånd uten hjelp fra voksne. Barnevernet får en høy andel av sakene sine henvist fra andre instanser. I tillegg tar «andre» kontakt med barnevernet i nesten en fjerdedel av deres saker. Dette vil i stor grad dreie seg om melding fra foreldre, skole/barnehager, helsestasjon eller lege/sykehus.

Også krisesentrene får en stor andel av sine saker henvist fra andre faginstanser. Krisesentrene behandler ofte saker der det er pressende behov for den voldsutsatte å komme seg vekk fra voldsutøveren. Som vi vil se senere, henviser krisesentrene selv en stor andel av sine saker til andre faginstanser.

Politiet er instanstypen som i størst grad selv tar kontakt med den voldsutsatte. Dette skyldes i stor grad den typen arbeid som utføres hos politiet, der de ofte er ute i «felten» i kontakt med de som utsettes for vold. Politiet vil derfor i større grad enn andre instanser iverksette saker på bakgrunn av at de tar kontakt med den voldsutsatte.

Familierådgivningskontorene er de instansene som i størst grad mottar henvendelser fra voldsutøver. Disse instansene er lavterskeltilbud som tilbyr parterapi, hjelp til foreldresamarbeid, og mekling ved separasjon og samlivsbrudd. Dette kan gjøre at de i større grad enn andre institusjoner er i kontakt med voldsutøver i tillegg til den voldsutsatte.

4.2 Hvordan opprettes kontakt?

Tabell 4.3 Fordeling ulike kontaktformer. (Beboer, dagbruker og deltager i samtalegruppe gjelder kun krisesentrene.)

Kontaktform	Antall	Prosent
Personlig oppmøte	577	27,3
Telefon	943	44,6
Brev/e-post	244	11,6
SMS	7	0,3
Hjemmebesøk/utrykning	96	4,5
Beboer	(104)	(4,9)
Dagbruker	(36)	(1,7)
Deltaker i samtalegruppe	(1)	(0)
Annet	104	4,9
Total	2112	100

Den vanligste måten kontakten med instansene ble etablert på, var via telefon. Sammenlignet med målingen i 2008 har det vært en viss endring i hvordan den første kontakten ble opprettet. Ved forrige måling var den første kontakten personlig oppmøte i 39 prosent av sakene og telefonkontakt i 37 prosent. I årets måling er fordelingen endret til ca. 27 prosent personlig oppmøte mot ca. 44 prosent telefonkontakt. Dette må sees i sammenheng med den økte andelen av saker som henvises fra andre instanser. Slik henvisning skjer i stor grad ved bruk av telefon og brev/e-post.

Kontakten etableres likevel også nå gjennom personlig oppmøte i over en fjerdedel av sakene. I flertallet av disse sakene er det den voldsutsatte selv som møter opp. Men også andre instanser henviser saker til andre faginstanser ved å benytte personlig oppmøte.

Tabell 4.4 Hvem tok kontakt – kontaktform.

	Volds- utsatt	Vi tok kontakt	Annen faginstans	Volds- utøver	Andre kontaktet oss
	%	%	%	%	%
Personlig oppmøte	41,2	14,8	17,8	26,5	25,6
Telefon	48,0	32,8	40,6	65,1	45,0
Brev/e-post	1,5	4,9	21,6	2,4	10,6
SMS	0,1	1,6	-	4,8	0,3
Hjemmebesøk/ utrykning	2,0	19,7	5,8	1,2	4,9
Beboer	(1,7)	(11,5)	(7,0)	-	(4,8)
Dagbruker	(3,4)	(3,3)	(0,8)	-	(0,8)
Deltaker i samtalegruppe	-	-	(0,1)	-	-
Annet	2,1	11,5	6,3	-	7,4
Totalt	100	100	100	100	100

Voldsutsatte bruker i nesten 90 prosent av sakene telefon eller personlig oppmøte som kontaktform med instansene. Instansene selv benytter også telefon i nesten 33 prosent av sakene der de har tatt kontakt med den voldsutsatte. I tillegg bruker de ofte personlig oppmøte og hjemmebesøk.

Når det gjelder saker som opprettes på bakgrunn av kontakt med andre faginstanser, så brukes telefon eller brev/e-post i nesten to tredjedeler av sakene. Det er verdt å merke seg at i 17,8 prosent av sakene har faginstansene kontakt seg imellom ved bruk av personlig oppmøte.

Voldsutøver benytter seg av telefonkontakt i 65,1 prosent av sakene der han/hun selv tar kontakt. Videre ser vi at voldsutøver møter opp hos instansen i 26,5 prosent av sakene de selv melder om. Det er voldsutøver som i størst grad benytter SMS.

SMS ble inkludert i målingen i 2008. Også da var dette en lite brukt kontaktform.

Tabell 4.5 Kontaktform for ulike instanser.

	Personlig oppmøte	Telefon	Brev/e-post	SMS	Hjemme-besøk/utrk	Beboer	Dag-bruker	Samtale-gruppe	Annet
Politidistrikt	33,8 %	39,0 %	10,6 %	0,8 %	7,3 %	0,5 %	0,3 %	-	7,6 %
Krisesenter	23,9 %	50,4 %	1,4 %	-	0,8 %	15,5 %	5,3 %	-	2,7 %
Familierådgivningskontor	30,9 %	59,7 %	7,3 %	-	-	-	-	-	2,1 %
Barneverntjeneste/ Barnevernvakt	23,2 %	36,0 %	25,1 %	0,6 %	8,9 %	-	-	0,1 %	6,0 %
NAV-kontor	37,5 %	34,4 %	3,1 %	-	3,1 %	-	-	-	21,9 %
Vern for eldre-kontor	16,7 %	72,2 %	-	-	5,6 %	-	-	-	5,6 %
Rådgivningskontor kriminalitetsofre	21,7 %	73,9 %	4,3 %	-	-	-	-	-	-
Overgrepsmottak ved legevakt	80,8 %	7,7 %	3,8 %	-	-	-	-	-	7,7 %
Andel av totalen	27,3 %	44,6 %	11,6 %	0,3 %	4,5 %	4,9 %	1,7 %	0,1 %	4,9 %

De ulike instansenes arbeid påvirker hvordan kontakten med deres brukere etableres. For eksempel har overgrepsmottakene naturlig nok en svært høy andel personlig oppmøte, som følge av det akutte behandlingsbehovet ofre for seksuelle overgrep ofte har. Vern for eldre-kontorene har en svært høy andel telefonkontakt. Dette kan skyldes at det ofte er vanskelig for eldre å møte personlig eller benytte seg av mer moderne kontaktformer som e-post eller SMS.

4.3 Tidligere kontakt?

Under registreringer av sakene måtte det krysses av for om saken gjaldt brukere som hadde vært i kontakt med instansen forut for kampanjeuken, eller om det var nye brukere. Vold i nære relasjoner er vold mellom personer som omgås hverandre jevnlig. Dette innebærer at disse sakene gjerne pågår over lengre tid og at volden skjer gjentatte ganger. Dette fører til at instansene involveres flere ganger.

Tabell 4.6 Instanstype og tidligere kontakt.

	Allerede registrert bruker	Ny bruker	N
Politidistrikt	50,8 %	49,2 %	384
Krisesenter	78,9 %	21,1 %	644
Familierådgivningskontor	67,7 %	32,3 %	285
Barneverntjeneste/Barnevernvakt	60,9 %	39,1 %	663
NAV-kontor	77,4 %	22,6 %	31
Vern for eldre-kontor	44,4 %	55,6 %	18
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	59,1 %	40,9 %	22
Overgrepsmottak ved legevakt	24,0 %	76,0 %	25
Andel av totalen	65,2 %	34,8 %	2072

Krisesentrene, familierådgivningskontorene, NAV-kontorene og barneverntjenestene har en høy andel saker der brukeren allerede har vært i kontakt med dem én eller flere ganger. På motsatt side står overgrepsmottakene som har en høy andel førstegangsbrukere.

Sammenlignet med målingen i 2008 har det vært en økning i antallet saker der det allerede har vært kontakt mellom instans og bruker. Den økte graden henvisning av saker mellom instansene kan være årsak til noe av denne økningen. Dette illustreres i nedenstående tabell.

Tabell 4.7 Registrert eller ny bruker. Hvem tok kontakt?

	Voldsutsatt		Vi tok kontakt		Annen faginstans		Voldsutøver		Andre	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Registrert bruker	438	32,6	35	2,6	589	43,9	53	3,9	228	17,0
Ny bruker	259	35,9	25	3,5	272	37,7	29	4,0	136	18,9

I nesten 44 prosent av sakene hvor brukeren også tidligere er registrert ved instansen, har kontakten kommet fra en annen faginstans. I tillegg er over 37 prosent av sakene med nye brukere henvist fra en annen faginstans. I 2008 var disse andelene på henholdsvis 21 prosent og 27 prosent. Kommunikasjonen og samarbeidet mellom instansene ser ut til å ha økt.

Andelen av saker der instansene selv tar kontakt med brukeren er lav. I saker som dreier seg om nye brukere er dette naturlig da instansene ikke vil ha informasjon om

eventuelt hjelpebehov. I saker der brukeren allerede er registrert kan dette være en indikasjon på manglende oppfølging av brukeren.

Tabell 4.8 Voldsutsattes kjønn og tidligere kontakt.

	Mann (N=516)	Kvinne (N=1549)	Total (N=2071)
Registrert bruker	64,0 %	65,8 %	1350
Ny bruker	36,0 %	34,2 %	721

Det ser ikke ut til å være noen forskjeller mellom kjønnene i andelene allerede registrerte brukere og nye brukere. I 2008 var kjønnsforskjellene større. I saker der den voldsutsatte var mann, var bruker allerede registrert i 45 prosent av sakene og ny i 40 prosent av sakene. I saker der voldsofferet var kvinne, var brukeren allerede registrert i 57 prosent av sakene og ny bruker i 33 prosent av sakene. Det er likevel vanskelig å sammenligne tallene med målingen fra 2008 siden det da manglet informasjon om hvorvidt de var nye eller allerede registrerte brukere hos 15 prosent av mennene og 10 prosent av kvinnene.

Tabell 4.9 Type vold og tidligere kontakt.

	Fysisk vold	Seksuell vold/voldtekt	Psykisk vold	Trusler om vold	Økonomisk/ materielt overgrep	Annet
Registrert bruker	65,1 %	69,4 %	72,8 %	71,9 %	73,8 %	67,9 %
Ny bruker	34,9 %	30,6 %	27,2 %	28,1 %	26,2 %	32,1 %
Total	100	100	100	100	100	100

Det er noen forskjeller i fordelingen mellom type vold og om det har vært tidligere kontakt med hjelpeapparatet eller ikke. Det er nesten 9 prosent flere nye brukere i saker som omhandler fysisk vold enn i saker som omhandler økonomisk/materielt overgrep.

Også disse tallene er vanskelig å sammenligne med målingen i 2008 siden det da manglet en del svar vedrørende ny bruker eller allerede registrert bruker. Likevel ser det ut til å ha vært en nedgang i andelen ny bruker i saker som omhandler psykisk vold og trusler, mens det vært en økning i andelen ny bruker i saker som gjelder seksuell vold/voldtekt i årets måling.

4.4 Tidligere kontakt i måleuken?

Alle instansene har registrert hvorvidt kontakten med bruker har skjedd før måleuken, men også om kontakten har skjedd flere ganger i løpet av selve måleuken. Disse tallene viser hvor mange av sakene som jobbes med flere ganger i løpet av måleuken.

Tabell 4.10 Kontakt med instansen tidligere i måleuken.

	Total	Prosent
Nei	1581	76,8 %
Ja, en gang	236	10,8 %
Ja, to ganger	60	2,8 %
Ja, tre eller flere ganger	182	8,4 %
Total	2059	100

Det store flertallet av saker arbeides med én gang i løpet av måleuken. Dette betyr ikke nødvendigvis at sakene er ferdigbehandlet, men at sakene ikke behøver å jobbes mer med i løpet av uken. Likevel har bruker vært i kontakt med instansen én eller flere ganger tidligere i måleuken i ca. 23 prosent av sakene. I over 8 prosent av sakene har bruker vært i kontakt med instansen tre eller flere ganger i løpet av uken. Dette er en indikasjon på at flere av de registrerte sakene krever omfattende og øyeblikkelig arbeid fra hjelpeapparatet.

I likhet med målingen i 2008 er det sakene som også er registrerte før måleuken som det jobbes mest med. Tabell 4.11 viser hvor stor andel av sakene som ble jobbet med flere ganger i måleuken, fordelt på tidligere registrerte brukere og nye brukere. Blant de tidligere registrerte brukerne ble over 30 prosent av sakene jobbet med gjentatte ganger i løpet av måleuken. Hos de nyregistrerte brukerne var det ca. 7 prosent av sakene som ble jobbet med gjentatte ganger.

Tabell 4.11 Kontakt med instansen tidligere i uken – registrert eller ny bruker.

	Registrert bruker		Ny bruker	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Nei	904	68,5 %	665	92,6 %
Ja, en gang	195	14,8 %	37	5,2 %
Ja, to ganger	50	3,8 %	9	1,3 %
Ja, tre eller flere ganger	171	13,0 %	7	1,0 %
Total	1320	100	718	100

Saker som omhandler vold i nære relasjoner er ofte omfattende og kompliserte. Vi har sett at instansene i økende grad involverer andre faginstanser i behandlingen av disse sakene. Da vold i nære relasjoner ofte foregår over lengre tid innebærer det at sakene blir mer omfattende og arbeidskrevende etter hvert som tiden går og flere instanser involveres. Det er viktig å få slutt på volden så tidlig som mulig, spesielt for de(n) voldsutsatte, men også for å frigjøre kapasitet og ressurser i hjelpeapparatet. Kapasitet og ressurser som kan benyttes i andre saker.

Tabell 4.12 Andel av sakene der den utsatte også har vært i kontakt med én eller flere andre instanser.

Klienten hadde også kontakt med	Antall	Prosent
Politi	987	46,4
Sosialtjeneste	407	19,1
Helsevesen	679	31,9
Barnevern	996	46,8
Familievern	386	18,1
Krisesenter	508	23,9
Psykisk helsevern	320	15,0
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	43	2,0
Skole/barnehage	668	31,4
Vern for eldre	35	1,6
Pleie- og omsorg	38	1,8
Andre	365	17,2

Det er først og fremst politiet og barnevernet de fleste klientene har kontakt med i tillegg til den instansen som har registrert saken i vår måling. I tillegg er også helsevesen og skole/barnehage involvert i mange av sakene som har blitt registrert. Tallene illustrerer at saker med vold i nære relasjoner er omfattende og inkluderer mange ulike deler av hjelpeapparatet. Dette kan også indikere at samarbeidet mellom instansene er utbredt.

Tabell 4.13 Gjennomsnittlig tall på kontakter med andre instanser i hver sak for de ulike instanstypene.

	Gjennomsnitt	Antall
Politidistrikt	1,6	384
Krisesenter	2,9	659
Familierådgivningskontor	2,6	292
Barneverntjeneste/Barnevernvakt	2,6	726
NAV-kontor	2,0	47
Vern for eldre-kontor	2,7	19
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	3,4	23
Overgrepsmottak ved legevakt	1,1	29
Total	2,6	2128

Tabellen gir en indikasjon på hvor mange andre instanser som har vært involverte i en sak, ut ifra hvilken type instans som har registrert saken. Sakene som er registrerte av politiet og overgrepsmottakene har lavest antall andre instanser som har vært involverte. Sakene som er registrerte av Krisesentrene og RKKene har høyest antall andre instanser som har vært involverte.

Tabell 4.14 Henvisninger fra andre instanser.

	Politi- distrikt	Krise- senter	Familie- rådgivnings- kontor	Barnevern- tjeneste/Barne- vernvakt	NAV- kontor	Vern for eldre- kontor	Rådgivnings- kontor for kriminalitets- ofre	Overgreps- mottak ved legevakt
Henvist fra	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Politi	-	67	5	60	-	1	3	1
Sosialtjeneste	-	11	2	4	-	-	-	1
Helsevesen	5	17	3	23	2	-	1	1
Barnevern	40	42	14	-	-	-	-	1
Familievern	-	9	-	8	-	-	-	-
Krisesenter	2	-	9	11	-	-	-	1
Psykisk helsevern	2	4	3	10	1	1	1	1
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	1	1	-	1	-	-	-	-
Skole/barnehage	4	6	2	58	2	-	-	-
Vern for eldre	-	-	-	6	-	-	-	-
Pleie og omsorg	-	1	-	2	-	-	1	1
Andre	3	16	4	11	-	-	2	2
Total	57	174	42	194	5	2	8	9
Andel av saker henvist fra andre	14 %	26 %	14 %	28 %	15 %	10 %	35 %	35 %

Tabellen viser hvor stor andel av sakene som har blitt henvist fra andre instanser, og hvem de får henvisningene fra. Barneverntjenestene og krisesentrene er de instansene som får størst andel av sakene de arbeider med henvist fra andre instanser. Også RKKene og overgrepsmottakene har en høy andel av saker som er henvist til dem, men det lave antallet registrerte saker fra disse instansene i årets måling gjør det vanskelig å trekke noen konklusjoner av dette. Resultatene er like de vi så i 2005 og i 2008.

Det er også verdt å merke seg at mens barneverntjenestene og NAV-kontorene har en markant nedgang i saker som de har fått henvist til seg, har de resterende instansene en økning i slike saker. Dette kan være en indikasjon på at instansene i større grad enn tidligere benytter flere av de tilgjengelige hjelpetilbudene.

Tabell 4.15 Henvisninger til andre instanser.

	Politi- distrikt	Krise- senter	Familie- rådgivnings- kontor	Barnevern- tjeneste/Barne- vernkvart	NAV- kontor	Vern for eldre- kontor	Rådgivnings- kontor for kriminalitets- ofre	Overgrep- mottak ved legevakt
Henvist til	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Politi	-	88	4	76	3	1	2	-
Sosialtjeneste	8	107	1	13	-	-	-	7
Helsevesen	22	86	3	47	2	1	-	1
Barnevern	39	80	6	-	3	-	-	1
Familievern	7	36	-	11	3	-	-	-
Krisesenter	12	-	3	7	-	-	-	-
Psykisk helsevern	3	26	5	42	1	-	-	1
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	3	4	-	1	-	-	-	-
Skole/barnehage	1	33	-	4	-	-	-	-
Vern for eldre	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleie og omsorg	-	4	1	2	-	1	-	-
Andre	7	88	3	23	-	1	1	-
Total	93	552	26	232	12	4	3	10
Andel av saker henvist til andre	23 %	84 %	9 %	34 %	36 %	21 %	13 %	38 %

Tabellen illustrerer i hvor stor grad instansene henviser egne saker til andre instanser. Også her har krisesentrene, barneverntjenestene og overgrepsmottakene en høy andel saker. Det betyr at disse instansene både mottar og henviser mange saker fra og til andre instanser. At krisesentrene henviser en svært høy andel av sakene til andre instanser følger av at deres primære oppgave er å tilby krisehjelp til voldsutsatte. Når

brukeren har mer kontroll på over sin situasjon hjelper krisesentrene dem med å komme i kontakt med andre aktuelle hjelpeinstanser.

Videre henvises mange saker fra NAV til andre instanser. Dette kan skyldes at NAV i utgangspunktet ikke arbeider med voldsproblematikk og at slike saker derfor må behandles av andre mer spesialiserte instanser i hjelpeapparatet. Politiet henviser en høyere andel saker til andre instanser enn de får henvist til seg.

5 De registrerte henvendelsene

Utover informasjon om de ulike instansene og aspekter ved de registrerte sakene har også en god del informasjon om voldsutsatte/voldsutøver blitt registrert. Dette gir interessante data på aspekter som kjønn, alder og sivilstatus blant personene som er involvert i de forskjellige sakene. I tillegg har ulike aspekter ved selve volden, som type vold, hyppighet og hvor den utøves, også blitt registrert.

5.1 Opplysninger om den utsatte

Tabell 5.1 Voldsutsatt – kjønn og alder.

	Mann		Kvinne		Kjønn ikke oppgitt		Total	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
0-6 år	137	6,5 %	188	8,9 %	2	0,1 %	327	15,4 %
7-14 år	216	10,2 %	224	10,6 %	1	0,0 %	441	20,8 %
15-17 år	58	2,7 %	82	3,9 %	-	-	140	6,6 %
18-25 år	27	1,3 %	226	10,7 %	-	-	253	11,9 %
26-39 år	31	1,5 %	519	24,5 %	-	-	550	26,0 %
40-59 år	37	1,7 %	269	12,7 %	1	0,0 %	307	14,5 %
60-79 år	13	0,6 %	33	1,6 %	-	-	46	2,2 %
Over 80 år	3	0,1 %	12	0,6 %	-	-	15	0,7 %
Vet ikke/ikke opplyst	7	0,3 %	28	1,3 %	4	0,2 %	39	1,8 %
Total	529	25,0 %	1581	74,6 %	8	0,4 %	2118	100 %

Tall fra årets måling viser at i ca. 75 prosent av de registrerte sakene er den voldsutsatte kvinne. Tallene viser også at andelen voldsutsatte menn har økt siden 2008. Ved forrige måling var 16,5 prosent av de voldsutsatte menn. I årets måling har denne andelen økt til 25 prosent. Dette er hovedsakelig et resultat av at langt flere gutter, 14 år eller yngre, er registrert som voldsutsatt i årets måling. Inkluderingen av flere barnevernkontor enn tidligere kan være årsaken til dette. Tallene gir oss ikke grunnlag til å si at det har vært en økning i forekomsten av vold utøvd mot barn.

Det er likevel viktig å merke seg hvor stor andel av de registrerte sakene som omhandler barn. Over 42 prosent av de voldsutsatte er 17 år eller yngre. Vold mot barn og unge er et stort samfunnsproblem. Forskning viser at det å bli utsatt for vold som ung øker sannsynligheten for at man også utsettes for vold som voksen (Hjemdal, Sogn, & Schau, 2012).

Tabell 5.2 Voldstyper og voldsutsattes kjønn. Andelen vold overgår 100 % fordi det kan være registrert flere typer vold per sak

	Mann (N=529)	Kvinne (N=1587)	Kjønn ikke oppgitt (N=9)
Fysisk vold	75,0 %	70,0 %	0,1 %
Seksuell vold/voldtekt	8,1 %	19,0 %	0,0 %
Psykisk vold	57,8 %	65,4 %	0,0 %
Trusler om vold	44,8 %	49,0 %	0,0 %
Økonomisk/materielt overgrep	8,8 %	16,1 %	0,0 %
Annet	7,7 %	6,3 %	0,0 %

Den vanligste voldsformen i de registrerte sakene var fysisk vold. I tre fjerdedeler av de sakene hvor offeret var en mann eller gutt og 70 prosent av de sakene hvor offeret var en kvinne eller jente, hadde vedkommende vært utsatt for fysisk vold. Ved siden av fysisk vold var det psykisk vold og trusler som gikk igjen i de fleste sakene. Seksuelle overgrep og økonomiske/materielle overgrep forekom hyppigere der hvor offeret var en kvinne/jente enn der offeret var en mann eller gutt. Denne fordelingen av ulike voldstyper i forhold til kjønn stemmer godt overens med det bildet som gis gjennom flere undersøkelser av voldsforekomsten i befolkningen som helhet (Haaland, Clausen, & Schei, 2005; Pape & Stefansen, 2004)

Tabell 5.3 Den voldsutsattes kjønn og type instans.

	Mann (N=529)	Kvinne (N=1587)	Ikke oppgitt (N=9)
Politidistrikt	24,6 %	75,4 %	0,0 %
Krisesenter	16,7 %	83,1 %	0,2 %
Familierådgivningskontor	15,5 %	84,5 %	0,3 %
Barneverntjeneste/Barnevernvakt	36,6 %	62,5 %	0,9 %
NAV-kontor	34,4 %	62,5 %	3,1 %
Vern for eldre-kontor	36,8 %	63,2 %	0,0 %

Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	13,0 %	87,0 %	0,0 %
Overgrepsmottak ved legevakt	26,9 %	73,1 %	0,0 %
Gjennomsnittlig fordeling totalt	24,9 %	74,7 %	0,4 %

At flertallet av de voldsutsatte er kvinner gjør seg gjeldene (i ulik grad) hos alle instansene, men ulikhetene har variert fra måling til måling. I 2003 og 2005 var det tilnærmet lik kjønnsfordeling i bruken av RKKene. I 2008 var denne fordelingen endret seg til 23 prosent menn og 74 prosent kvinner, mens det i årets måling er kun 13 prosent av brukerne hos RKKene som er menn. I 2008 var kjønnsfordelingen hos overgrepsmottakene 49 prosent menn og 49 prosent kvinner. I årets måling er ca. 27 prosent av brukerne menn. I årets måling er det et lavt antall registrerte saker hos RKKene og overgrepsmottakene. Dette kan ha medført at de endringene vi ser i de registrerte sakene ikke er representativ for kjønnsfordelingen for sakene ved disse instansene som helhet, men mer skyldes tilfeldigheter ved utvalget.

Som ved de tidligere målingene er det også denne gangen registrert et høyt antall saker med vold i nære relasjoner hos krisesentrene. Her har kjønnsfordelingen endret seg. I 2008 var den voldsutsatte mann i kun 5 prosent av sakene. I årets måling har denne andelen mer enn tredoblet seg til nesten 17 prosent. I 2010 fikk kommunene en lovpålagt plikt om å ha krisesentertilbud for begge kjønn. Dette har ført til at flere menn benytter seg av tilbudet om hjelp fra krisesenter. Rapporten «Rapportering fra krisesentertilbudene 2011» gjennomført av Sentio Research Norge (2011) viser en klar økning i mannlige brukere. Tendensen bekreftes av våre egne tall fra året voldsmåling.

Tabell 5.4 Voldstyper og alder.

	0-6 år	7-14 år	15-17 år	18-25 år	26-29 år	40-59 år	60-79 år	Over 80 år	Alder ikke oppgitt
Fysisk vold	72,1 %	78,4 %	70,7 %	68,7 %	70,5 %	67,7 %	65,2 %	46,6 %	56,4 %
Seksuell vold/ Voldtekt	15,2 %	10,2 %	17,1 %	22,9 %	18,8 %	17,2 %	13,0 %	0,0 %	15,3 %
Psykisk vold	55,9 %	55,1 %	57,1 %	63,6 %	72,2 %	68,7 %	73,9 %	86,6 %	61,5 %
Trusler om vold	38,2 %	45,8 %	42,8 %	52,9 %	54,8 %	47,8 %	47,8 %	60,0 %	41,0 %
Økonomisk/ materielt overgrep	8,2 %	6,8 %	5,7 %	14,6 %	19,7 %	22,8 %	30,4 %	33,3 %	10,2 %
Annet	6,1 %	4,0 %	8,5 %	9,4 %	6,5 %	7,1 %	4,3 %	6,6 %	17,9 %

Det har vært en generell økning i de fleste voldstypene sammenlignet med målingen fra 2008. Dette varierer likevel noe avhengig av aldersgruppene. Fysisk vold har økt i alle aldersgrupper; seksuell vold har økt i alle aldergrupper utenom 60-97 år hvor den

har gått ned med 4 prosent; psykisk vold har økt i alle aldersgrupper utenom hos de aller yngste der den har gått ned med 1 prosent; trusler om vold har økt i alle aldergrupper utenom hos de aller yngste der den har gått ned med nesten 19 prosent; økonomisk/materiell vold har gått ned i aldergruppene fra 7-29 år og hos de aller eldste, i de resterende gruppene har den økt; og annen vold har økt i alle aldersgrupper utenom hos de aller eldste der den har gått ned over 10 prosent.

5.2 Når og hvor skjedde volden

Tabell 5.5 Henvendelser som gjelder vold i eget hjem.

	Mann		Kvinne		Kjønn ikke oppgitt		Total	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
0-6 år	119	86,9 %	172	91,5 %	2	0,7	293	89,6 %
7-14 år	197	91,2 %	199	88,8 %	-	-	396	89,8 %
15-17 år	53	91,4 %	72	87,8 %	-	-	125	89,3 %
18-25 år	23	85,2 %	190	89,2 %	-	-	213	84,2 %
26-39 år	30	96,8 %	451	86,9 %	-	-	481	87,5 %
40-59 år	31	83,8 %	254	94,4 %	-	-	285	92,8 %
60-79 år	11	84,6 %	29	87,9 %	-	-	40	87,0 %
Over 80 år	3	100 %	10	83,3 %	-	-	13	86,7 %
Ikke opplyst	4	57,1 %	23	82,1 %	-	-	27	69,2 %
Total	471	86,3 %	1400	88,0 %	2	0,7 %	1873	86,2 %

En overvekt av sakene registrert i årets måling omhandler vold i hjemmet. I over 86 prosent av sakene skjer volden hjemme. I 2008 var denne andelen på 80 prosent mens i 2004 var den 86 prosent. Forekomsten av saker med vold i hjemmet har altså holdt seg stabilt høyt de siste målingene. Ved forrige måling var det en noe høyere andel kvinner enn menn som opplevde vold i hjemmet mens i årets måling er denne fordelingen mer lik mellom kjønnene.

Tabell 5.6 Andre arenaer for vold. Fordelt på kjønn.

	Mann (N=529)	Kvinne (N=1587)
I annen privat bolig	8,9 %	10,6 %
På offentlig sted	5,7 %	10,8 %
Institusjon	1,5 %	1,4 %
Arbeidsted/skole etc.	1,7 %	2,5 %
Serveringssted, hotell etc.	0,8 %	2,1 %
Annet sted	3,8 %	6,7 %
Trusler via telefon/brev/e- post/SMS	6,0 %	13,8 %
Ikke opplyst	3,6 %	3,7 %

Denne tabellen viser andelen saker med vold utenfor hjemmet. Antallet slike saker er lav sammenlignet med antallet saker der volden skjer i hjemmet. Samtidig er kjønnsforskjellene større blant sakene med vold utenfor hjemmet. Sammenlignet med målingen i 2008 er det lavere forekomst av saker der volden har skjedd utenfor hjemmet.

Tabell 5.7 Når skjedde volden/truslene sist gang.

	Antall	Prosent
Mindre enn en uke siden	495	23,3
Mindre enn en måned siden	547	25,8
Mindre enn et år siden	670	31,6
Mindre enn fem år siden	194	9,1
Mer enn fem år siden	-	-
I barndommen	67	3,2
Ikke opplyst	148	7,0
Total	2128	100

Her ser vi i hvilken grad de registrerte sakene omhandler pågående vold eller vold som har skjedd tidligere. I nesten 50 prosent av sakene har volden skjedd i løpet av den siste måneden mens over 80 prosent av sakene har volden skjedd i løpet av det siste året. Sammenlignet med 2008 gjelder en større andel av sakene vold som har skjedd for en måned siden eller mer. Ved forrige måling hadde hele 41 prosent av sakene skjedd i løpet av den siste uken.

Spørsmålet som har blitt besvart i sammenheng med denne registreringen er «Når skjedde volden/truslene siste gang?». Dette innebærer at i over 12 prosent av sakene hjelpeapparatet jobber med, har siste tilfelle av vold skjedd for minst ett år siden. Dette illustrerer at saker med vold i nære relasjoner er kompliserte og krever oppfølgende arbeid over lengre tid.

5.3 Voldsutøveren

Tabell 5.8 Hvem er voldsutøveren? Kjønn hos voldsutøver. Totalprosent er høyere enn 100 fordi det kan være flere voldsutøvere per sak.

	Prosent
Ukjent	1,2 %
Mann	85,9 %
Kvinne	19,2 %

Flere studier har vist at når en stiller spørsmål om hvorvidt folk har utført konkrete voldshandlinger i nære relasjoner, blir kjønnsfordelingen blant dem som utøver vold er ganske lik (Haaland et al., 2005; Pape & Stefansen, 2004; Straus, 1999). I sakene som er registrerte i de ulike instansene ser vi likevel en langt høyere andel menn blant voldsutøverene enn kvinner. Denne skjevfordelingen så vi også i forrige måling. I 2008 var voldsutøver kvinne i 12 prosent av sakene.

I årets måling har andelen kvinner som utøver vold økt til over 19 prosent. Dette må sees i sammenheng med den økte andelen saker registrert av barnevernstjenestene i årets måling. Kvinner utøver vold i større grad mot sine barn enn mot andre. Flere registrerte saker fra barneverntjenesten gir derfor en økning i andelen kvinner som voldsutøver.

Tabell 5.9 Voldsutøver(ne) – kjønn og alder².

	Mann		Kvinne		Kjønn ikke oppgitt	
	N=	Prosent	N=	Prosent	N=	Prosent
Under 15 år	22	1,0 %	7	0,3 %	-	-
15-17 år	47	2,2 %	10	0,5 %	1	0,0 %
18-25 år	129	7,5 %	28	1,3 %	-	-
26-39 år	684	32,1 %	209	9,8 %	2	0,1 %
40-59 år	722	33,9 %	151	7,1 %	1	0,0 %
60-79 år	64	3,0 %	15	0,7 %	2	0,1 %
Over 80 år	2	0,1 %	-	-	-	-
Ukjent alder	170	8,0 %	31	1,5 %	10	0,5 %

Denne tabellen illustrerer kjønnsfordelingen blant voldsutøverene inndelt etter alder. Som tidligere nevnt er det en høyere andel kvinnelige voldsutøvere i årets måling sammenlignet med målingen fra 2008. Hos begge kjønn er den største andelen voldsutøvere i aldergruppen 26 til 59 år.

Tabell 5.10 Tilknytning til voldsutøver, voldsutsattes kjønn og alder. Voldsutsatte er kvinne

Den voldsutsattes alder	Den voldsutsatte er kvinne (N=1581)								
	Partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	Tidligere partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	Mor	Far	Sønn	Datter	Annet familie-medlem	Andre	Vet ikke/ ikke opplyst
0-6 år	-	-	-	-	-	168	1	8	20
7-14 år	-	-	-	-	-	170	4	22	40
15-17 år	5	2	-	-	-	52	3	10	21
18-25 år	97	48	5	-	-	52	8	32	39
26-39 år	322	173	11	-	-	25	6	26	28
40-59 år	166	69	31	-	-	8	2	15	10
60-79 år	21	4	5	-	-	0	1	5	2
Over 80 år	2	-	5	-	-	0	0	5	0
Ikke opplyst	17	8	1	-	-	2	4	0	1
Total	630	304	58	-	-	477	29	123	161

Her ser vi relasjon den voldsutsatte har til voldsutøveren. I denne tabellen tar vi utgangspunkt i de sakene der den voldsutsatte er kvinne/jente. Tabellen viser det faktiske antallet saker. Den største andelen av voldsutøvere er partner eller tidligere

² Totalprosent er høyere enn 100 fordi det kan være flere voldsutøvere per sak.

partner (ektefelle/samboer/kjæreste). Nesten 60 prosent av de voldsutsatte kvinnene utsettes for vold fra sin partner eller tidligere partner, mens i over 30 prosent av sakene er det foreldre som utsetter sin datter for vold.

Sammenlignet med målingen i 2008 er det en liten nedgang i saker der volden utøves av partner eller tidligere partner. Antallet saker der voldsutøveren er forelder doblet seg siden forrige måling, sannsynligvis en følge av den økte andelen av barnevernkontor som har deltatt. Sakene der voldsutøver er registrert som «Andre» dreier seg i stor grad om stefedre eller nye kjærester av mor. I tillegg utøves en del av volden av andre søsken. Som vi har sett tidligere så er den store andelen voldsutøvere å finne i aldersgruppen 18 til 59 år.

Tabell 5.11 Tilknytning til voldsutøver, voldsutsattes kjønn og alder. Voldsutsatte er mann

Den voldsutsattes alder	Den voldsutsatte er mann (N=529)								
	Partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	Tidligere partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	Mor	Far	Sønn	Datter	Annet familie-medlem	Andre	Vet ikke/ ikke opplyst
0-6 år	0	0	-	0	125	-	2	4	11
7-14 år	0	0	-	0	189	-	3	9	28
15-17 år	1	0	-	0	50	-	0	9	6
18-25 år	3	1	-	0	16	-	1	6	1
26-39 år	22	1	-	2	5	-	0	6	4
40-59 år	19	8	-	7	5	-	0	2	3
60-79 år	4	1	-	4	0	-	0	3	1
Over 80 år	1	0	-	1	0	-	0	1	-
Ikke opplyst	5	1	-	1	0	-	1	1	2
Total	55	12	-	15	390	-	7	41	56

I denne tabellen tar vi utgangspunkt i de sakene der den voldsutsatte er mann/gutt. Det er interessant å sammenligne tallene i denne tabellen med den forestående tabellen (der den voldsutsatte var kvinne/jente). Mens flertallet kvinner utsettes for vold av en partner/tidligere partner er det foreldre som står for mesteparten av vold mot menn/gutter. I hele 73 % av sakene der den voldsutsatte er mann er det foreldrene som står bak volden. I nesten 60 % av disse sakene er den voldsutsatte 14 år eller yngre.

Sammenligner man denne tabellen med målingen fra 2008 har det vært en nedgang i antall saker der partner utsetter menn for vold, fra ca. 16 prosent til ca. 10 prosent. Samtidig har antallet gutter under 14 år som utsettes for vold fra foreldre økt fra 35 prosent til 60 prosent. Dette skyldes også i stor grad den økte andelen barnevernssaker.

Tabell 5.12 Henveldeiser der personen har opplevd lignende vold fra samme voldsutøver tidligere.

	Antall	Prosent
Nei	125	5,9
Ja, en gang	67	3,2
Ja, flere ganger	104	49,1
Ja, i flere år	552	26,1
Vet ikke/ikke opplyst	333	15,7
Total	2117	100

I kun 5,8 prosent av sakene hadde ikke den voldsutsatte blitt utsatt for vold tidligere fra den aktuelle voldsutøveren, mens nesten 80 prosent av sakene gjaldt gjentatte voldsepisoder. Sammenlignet med målingene i 2005 og 2008 har andelen saker med «ny» voldsutøver sunket med ca. 4 prosent mens andelen saker med samme voldsutøver har økt med ca. 7 prosent. Dette kan henge sammen med økningen i barnevernssaker, der det ofte er foreldre/steforeldre som står bak volden.

6 Barns kontakt med hjelpeapparatet.

6.1 Antall saker

Totalt 908 av de i alt 2179 sakene gjaldt barn under 18 år. Dette utgjør i alt 43 prosent av de registrerte sakene.

De 908 sakene gjaldt både saker hvor barnet var utsatt for direkte vold og saker hvor barnet var vitne til vold som andre var utsatt for.

Tabell 6.1 Har barnet vært vitne til overgrep eller selv direkte utsatt? Absolutte tall og andel av alle sakene(i parentes)

	Ikke vitne	Vitne
Ikke utsatt		253 (27,9 %)
Utsatt	350 (38,5 %)	304 (33,5 %)

I 253 av sakene hadde barnet ikke selv vært direkte utsatt, men kun vært vitne, mens i de øvrige sakene hadde barna også selv vært direkte utsatt for overgrep. En rekke undersøkelser de senere år har vist at å være vitne til vold i familien kan medføre like store belastninger og psykiske traumer for barnet som selv å utsettes for vold (Pinheiro & United Nations., 2006). Vi vil derfor i det følgende ikke skille mellom de som bare har vært vitne og de øvrige barna, men betegne alle som utsatte.

Tabell 6.2 Barn med egne saker registrert i hjelpeapparatet

	Antall	Prosent
Barneverntjeneste/Barnevernvakt	521	57,4
Krisesenter	179	19,7
Politidistrikt	129	14,2
Familierådgivningskontor	64	7,0
NAV-kontor	10	1,1
Overgrepsmottak ved legevakt	4	,4
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	1	,1
Total	908	100

Over halvparten av sakene hvor den utsatte var et barn under 18 år var registrert ved instanser i barnevernssektoren. I og med at det i dette årets registrering er med et mye større antall barnevernsinstanser enn i de foregående registreringene, lar antallet saker i barnevernet seg ikke uten videre sammenlikne med tidligere år. Ser vi på krisesentrene, politidistriktene og familievernkantorene, hvor antallet instanser som ble bedt om å registrere saker ikke har endret seg fra de tidligere undersøkelsene, finner vi at i alle disse instansene er det registrert vesentlig flere saker med barn som utsatte. Sammenliknet med undersøkelsen i 2008 har dette for krisesentrenes del vært nesten en tredobling, fra 64 saker i 2008 til 179 denne gangen, nesten en firedobling ved politidistriktene, fra 34 saker i 2008 til 129 saker, og en svak økning ved familievernkantorene, fra 55 saker i 2008 til 64 saker i år. For de andre instansene er det ingen vesentlige endringer.

Økningen i antallet registrerte saker med barn som utsatt fortsetter en trend fra de tidligere undersøkelsene, hvor antallet har økt fra hver undersøkelse til den neste. Det er liten grunn til å tro at denne økningen skyldes en tilsvarende økning i antallet barn som utsettes for vold og overgrep i Norge. Økningen i antallet registrerte saker må først og fremst tilskrives en stadig større oppmerksomhet på denne typen saker i de ulike instansene.

6.2 Utsatte og utøvere

Tabell 6.3 De utsatte barnas alder og kjønn

Aldersgruppe	Jente		Gutt		Total	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
0 - 6 år	188	38,1	137	33,3	327	36,0
7 - 14 år	224	45,3	216	52,6	441	48,6
15 - 17 år	82	16,6	58	14,1	140	15,4
Total	494	100	411	100	908	100

Litt over halvparten av guttene og litt under halvparten av jentene var i aldersgruppen 7 – 14 år, mens omtrent en tredjedel av begge kjønn var i den yngste aldersgruppen

Instansene ble bedt om å angi hvilke typer av overgrep barna var utsatt for eller vært vitne til. Ettersom mange av barna var utsatt for eller vitne til mer enn en type overgrep, over 60 prosent hadde vært utsatt for minst to ulike typer overgrep, overstiger antallet voldstyper samlet antallet utsatte barn.

Tabell 6.4 Typer av vold som barna var utsatt for.

	Antall	Prosent
Fysisk vold	681	75,0
seksuell vold/voldtekt	119	13,1
Psykisk vold	506	55,7
Trusler om vold	387	42,6
Økonomisk/materielt overgrep	65	7,2
Annet	50	5,5

Det er fysisk vold som er mest vanlig, etterfulgt av psykisk vold og trusler. Ser vi på jentene og guttene hver for seg, finner vi at en noe større andel av guttene enn av jentene hadde vært utsatt for fysisk vold, psykisk vold og trusler, mens dobbelt så stor andel av jentene som av guttene hadde vært utsatt for seksuelle overgrep.

Tabell 6.5 Prosentandeler av jenter og gutter utsatt for bestemte typer av vold

	Jenter	Gutter
Fysisk vold	72,5 %	78,3 %
seksuell vold/voldtekt	16,6 %	8,8 %
Psykisk vold	53,6 %	58,4 %
Trusler om vold	40,9 %	45,0 %
Økonomisk/materielt overgrep	7,5 %	6,8 %
Annet	4,7 %	6,6 %

I de 149 av de 908 sakene var det oppgitt at det hadde vært mer enn en utøver, som oftest to, men i en sak hadde det vært hele seks ulike utøvere. I de fleste sakene var utøverne menn, enten bare en eller flere menn. I litt over en fjerdedel av sakene var midlertid utøverne også kvinner, enten en eller flere kvinner, eller både kvinner og menn.

Tabell 6.6 Voldsutøverenes kjønn.

	Antall	Prosent
Ikke oppgitt	24	2,6
Bare menn	631	69,5
Bare kvinner	135	14,9
Både kvinner og menn	118	13

De fleste utøverne var i aldersgruppen 26 – 59 år, over fire femtedeler av utøverne var i denne aldersgruppen.

Tabell 6.7 Antallet utøvere i de ulike aldersgruppene.

Alder	Antall	Prosent
Under 15 år	16	1,54
15 - 18 år	29	2,79
19 - 25 år	40	3,85
26 - 39 år	461	44,41
40 - 59 år	403	38,82
60 - 79 år	24	2,31
Over 80 år	-	-
Vet ikke/ikke opplyst	65	6,26
Total	1038	100

I undersøkelsen spørres om den voldsutsattes relasjon til utøveren, og ikke utøverens relasjon til den utsatte. Vi kan derfor ikke med absolutt sikkerhet fastslå hvor mye av overgrepene mot barn som begås av far eller mor. Hvis vi ser på der hvor barnas relasjon til overgriper er enten sønn eller datter, altså at det er foreldrene som står for volden, finner vi at det er tilfelle i 771 (85 prosent) av de 908 sakene. Ser vi også på utøvernes kjønn finner vi at det er fedre som står for det meste av volden mot barna. I over fire femtedeler (82 prosent) av tilfellene der det er foreldre som står for overgrepene er far blant overgriperne, enten alene eller sammen med andre, og i litt over en fjerdedel (28 prosent) av sakene er mor blant overgriperne, alene eller sammen med andre. I storparten av saker det det ikke er foreldrene som står for overgrepene er overgriper enten ikke oppgitt, eller det er personer utenfor familien som har utøvd overgrepene.

Tabell 6.8 Utsatt for liknende vold tidligere fra same overgriper

	Antall	Prosent
Nei	43	4,7
Ja, en gang	13	1,4
Ja, flere ganger	480	52,9
Ja, i flere år	196	21,6
Vet ikke/ikke opplyst	172	18,9
Ubesvart	4	,4
Total	908	100

I tre fjerdedeler av sakene hadde barnet vært utsatt for liknende vold tidligere fra samme overgriper, og en femtedel hadde vært utsatt i flere år. Sammenholdt med at

et flertall av barna hadde vært utsatt for mer enn en type overgrep må vi derfor kunne betegnet disse barna som tungt belastet, og med stor fare for psykiske følgeskader.

Tabell 6.9 Hvor fant volden sted?

	Kvinne/jente		Mann/gutt		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I eget hjem	443	74,3	369	75,8	816
I annen privat bolig	44	7,4	35	7,2	79
På offentlig sted (gate, vei, offentlig transport)	34	5,7	22	4,5	56
Institusjon	6	1,0	3	0,6	9
Arbeidssted/skole etc	7	1,2	7	1,4	15
Serveringssted, hotell, pensjonat	2	0,3	2	0,4	4
Annet sted	21	3,5	15	3,1	36
Trusler via telefon/brev/e-post/SMS	20	3,4	18	3,7	38
Vet ikke/ikke opplyst	19	3,2	16	3,3	35
Total	596	100	487	100	1088³

Det meste av volden fant sted i barnets eget hjem eller i en annen privat bolig, og fordelingen mellom ulike steder er omtrent den samme for begge kjønn. Dette betyr selvsagt ikke at barn ikke utsettes for vold og overgrep i på offentlig sted og skole, men dette er i hovedsak overgrep fra andre enn de barna har en nær relasjon til, og som inngår i denne kartleggingen.

6.3 Kontakt med hjelpeapparatet

I litt over 30 prosent av sakene hadde ikke det voldsutsatte barnet vært i kontakt med instansen tidligere, men var nye brukere. I en fjerdedel av sakene hadde barnet vært i kontakt med instansen flere ganger i løpet av registreringsuka.

³ Det totale antallet enheter i denne tabellen blir høyere enn antallet barn ettersom enkelte barn kan ha vært utsatt på flere steder.

Tabell 6.10 Hvem tok kontakt?

Hvem tok kontakt?	Antall	Prosent
Den voldsutsatte kontaktet oss	80	8,8
Vi kontaktet den voldsutsatte	27	3,0
Annen faginstans kontaktet oss	523	57,6
Voldsutøver(ne) kontaktet oss	28	3,1
Andre kontaktet oss	240	26,4
Ubesvart	10	1,1
Total	908	100

De fleste sakene med barn som utsatte var meldt til instansen fra andre faginstanser. Det var svært sjelden instansen selv som hadde opprettet kontakten, dette gjelder også politiet, selv om det var noe mer vanlig at politiet hadde tatt den første kontakten (7 prosent av sakene) eller at den voldsutsatte selv hadde tatt kontakt (16 prosent av sakene) en hva som var tilfelle for de øvrige instansene.

Hvis vi ser på hvilke andre faginstanser som den utsatte hadde vært i kontakt med får vi følgende oversikt.

Tabell 6.11 Den utsattes kontakt med andre instanser

	Er også registrert hos	Er henvist til oss fra	Er henvist fra oss til	Har selv kontaktet	Total
Barnevernet	494	99	68	17	678
Skole/barnehage	338	58	10	35	441
Politi	238	75	87	33	433
Helsevesenet	215	27	52	30	324
Krisesenter	147	10	5	8	170
Psykisk helsevern	101	10	39	9	159
Familievernet	88	6	12	11	117
Sosialtjenesten	83	0	13	11	107
Vern for eldre	9	6	0	3	18
Pleie- og omsorgssektor	7	2	3	0	12
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	6	0	0	4	10
Andre instanser	109	14	29	19	171

Barnevernet var den instanstypen som flest utsatte hadde kontakt med, etter fulgt av skole/barnehage og politiet. Barnevernet var også den instansen som henviste flest saker til andre instanser, mens politiet var den instansen som flest andre instanser henviste saker til.

6.4 Barn og søsken av utsatte

I tillegg til spørsmålene om den voldsutsatte som var hovedperson i henvendelsen, ble det i undersøkelsen også stilt spørsmål om den utsatte hadde barn eller søsken under 18 år. Dette var tilfelle i nesten to tredjedeler av sakene.

Tabell 6.12 Har den utsatte barn/søsken under 18 år?

	Antall	Prosent
Ja	1375	63,1
Nei	516	23,7
Vet ikke/ikke opplyst	213	9,8
Total	2104	96,5
Ubesvart	75	3,5
Total	2179	100

Tidligere undersøkelser av vold i nære relasjoner har vist at barn i familier hvor det foregår vold ofte er vitner til volden, eller også selv utsettes for vold (Haaland et al., 2005). For å få en antydning om hvor mange barn dette dreide seg om, ba vi institusjonene oppgi hvor mange barn eller søsken i ulike aldersgrupper den voldsutsatte hadde. I alt ble det oppgitt at 2607 barn var berørt i de 1375 sakene hvor den utsatte hadde barn eller søsken under 18 år.

Tabell 6.13 Antall barn i ulike aldersgrupper som er vitne til eller utsatt for vold fordelt på institusjonstype

Type institusjon	Totalt antall saker	0-6 år	7-14 år	15 – 18 år	Vet ikke	Totalt antall barn	Antall barn per sak
Politidistrikt	383	151	161	55	16	383	1,00
Krisesenter	659	375	329	116	13	833	1,26
Familierådgivnings-kontor	291	171	132	40	3	346	1,19
Barneverntjeneste/- Barnevernvakt	694	365	450	128	41	984	1,42
NAV-kontor	33	18	8	0	2	28	0,85
Vern for eldre-kontor	19	0	0	0	0	0	0,00
Rådgivningskontor for kriminalitetsofre	23	0	3	2	1	6	0,26
Overgrepsmottak ved legevakt	26	12	10	2	3	27	1,04
Total	2128	1092	1093	343	79	2607	1,23

Sett i forhold til antall saker instansene arbeidet med i løpet av registreringsuka, var det barnevernsinstansene som hadde flest barn, med i snitt 1,42 barn per sak.

Litteratur

- Nersund, Ranita & Govasmark, Hege. (2011). *Rapportering fra krisesentertilbud 2011*. Sentio Research Norge. Hentet 16.11.12, fra http://www.krisesenter.com/statistikk/PDFdocs/rapportering_krisesentrene2011.pdf.
- Haaland, T., Clausen, S.-E., & Schei, B. (Eds.). (2005). *Vold i parforhold - ulike perspektiver: Resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Hjemdal, Ole Kristian, Sogn, Hanne, & Schau, Line. (2012). Vold, negative livshendelser og helse. En gjennomgang av data fra to regionale helseundersøkelser. (Vol. Rapport 1/2012). Oslo: NKVTS.
- Pape, H., & Stefansen, K. (Eds.). (2004). *Den skjulte volden?: En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Pinheiro, Paulo Sérgio, & United Nations. (2006). *World report on violence against children*. Geneva: United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children.
- Straus, M. A. (1999). The controversy over domestic violence by women. A methodological, theoretical, and sociology of science analysis. In X. B. Arriaga & S. Oskamp (Eds.), *Violence in intimate relationships*. Thousand Oaks, CA: Sage.